

Tartu Ülikool

Sotsiaalteaduste valdkond

Haridusteaduste instituut

Õppekava: Humanitaar- ja sotsiaالainete õpetamine põhikoolis

Sille Sündema

ERASMUSE TUDENGITE ÜLIÕPILASVAHETUSSE MINEMISE PÕHJUSED JA
OOTUSED MOBIILSUSPERIOODILE NING ETTEVALMISTUSPERIOODIL KOGETUD
PROBLEEMID (ÜLIÕPILASTE ARVAMUSTELE TUGINEDES)

bakalaureusetöö

Juhendaja: lektor Liina Lepp

Tartu 2017

Resümee

Erasmuse tudengite üliõpilasvahetusse minemise põhjused ja ootused mobiilsusperioodile ning ettevalmistusperioodil kogetud probleemid (üliõpilaste arvamuste tuginedes)

Erasmus+ programmi eesmärgiks on edendada koostööd ja mobiilsust Euroopa Liidu liikmesriikide vahel. Sellest lähtuvalt on bakalaureusetöö eesmärgiks teada saada, et millised on Erasmuse tudengite üliõpilasvahetusse minemise põhjused ja ootused mobiilsusperioodile ning ettevalmistusperioodil kogetud probleemid. Andmed antud kvalitatiivse uurimuse jaoks koguti poolstruktureeritud intervjuudega neljalt 2016/2017 õppeaasta sügissemestril Erasmuse programmis osalevalt üliõpilaselt. Andmeid analüüsiti kvalitatiivse induktiivse sisuanalüüsiga. Uurimuse tulemused näitasid, et üliõpilasvahetuses osalemiseks oli üliõpilastel erinevaid põhjuseid ja ootusi, mis olid seotud kultuuridevaheliste erinevustega ning professionaalse- ja isikliku arenguga. Mobiilsust planeerides tekkisid üliõpilastel korralduslikud probleemid, rahastusega seotud probleemid ning ebakindlus tagasipöördumise ees. Tulemustest selgus, et üliõpilastel on palju positiivseid ajendeid mobiilsuses osalemiseks, kuid üliõpilasvahetust planeerides tuleb ka ette probleeme, mis teevad ettevalmistusperioodi keerulisemaks.

Märksõnad: mobiilsuse põhjused, ootused mobiilsusperioodile, ettevalmistusperioodil kogetud probleemid, Erasmuse tudengid

Abstract

The reasons of Erasmus students for taking part of student exchange, expectations on mobility period and problems experienced during the preparation period (based on students opinions)

The goal of Erasmus + programme is to promote cooperation and mobility between European Union's member countries. According to this the goal of the Bachelor's thesis is to find out what are the reasons of Erasmus students for taking part of student exchange and expectations on mobility and what problems did they experience during the preparation period. The data for this qualitative study was gathered using semi-structured interviews with four students who took part of Erasmus exchange in 2016/2017 autumn semester. The data was analysed using inductive qualitative content analysis. Results of the research showed that students have different reasons and expectations connected to cultural differences and professional and personal development. During planning the mobility students experienced problems with organisation, money related issues and insecurities about returning home. Results showed that students have many positive incentives for being mobile, but they still have to face different problems which make preparation period more difficult.

Keywords: reasons for being mobile, expectations on mobility period, problems experienced during planning the mobility, Erasmus students

Sisukord

Resümee	2
Abstract	3
Sisukord.....	4
Sissejuhatus	6
1. Üliõpilaste mobiilsus välisriikidesse	7
1.1 Üliõpilasvahetuste kasulikkus	7
1.2 Erasmuse programmi ajalugu	8
1.3 Eesti üliõpilaste mobiilsus	11
1.4 Varasemad uurimused	12
2. Metoodika.....	14
2.1 Valim	14
2.2 Andmete kogumine.....	15
2.3 Andmete analüüs	16
3. Tulemused	17
3.1. Üliõpilaste põhjused üliõpilasvahetusse minekuks ja ootused vahetusperioodile.....	17
3.1.1. Kultuuridevaheliste erinevustega seotud põhjused.	17
3.1.2. Professionaalse arenguga seotud põhjused.	20
3.1.3. Isiksusliku arenguga seotud põhjused.....	21
3.2. Probleemid, millega puutusid üliõpilased kokku vahetusperioodi eel ja alguses.....	23
3.2.1. Korralduslikud probleemid.	23
3.2.2 Majandusliku toimetulekuga seotud probleemid.	25
3.2.3 Ebakindlus tagasipöördumise ees.	28
4. Arutelu.....	30
4.1. Töö piirangud ja praktiline väärtus.....	33
Tänuõnad	35
Autorsuse kinnitus	35
Kasutatud kirjandus	36

Lisad	39
-------------	----

Lisa 1. *Intervjuuküsimuste kava*

Lisa 2. *Näide kodeerimisest*

Lisa 3. *Näide kategoriseerimisest*

Sissejuhatus

Tudengite õpirände arendamiseks on Euroopa Liidus loodud mitmeid programme ja nende lipulaevaks peetakse Erasmuse programmi (Leitner & Rademacher, 2009). Erasmuse programm loodi 1987. aastal, et võimaldada õpirännnet Euroopa Liidu piires (Bracht et al., 2006).

Varasemad uuringud maailmas on tõestanud, et üliõpilasvahetusel on märkimisväärne positiivne mõju üliõpilaste arengule (Bracht et al., 2006; Brandenburg et al., 2014). Lisaks akadeemilisele ja professionaalsele arengule on üliõpilased tunnetanud ka isiksuse erinevate aspektide ja keeleoskuse arengut (Bracht et al., 2006). 2014. aastal avaldatud üle- Euroopalisest uuringust selgus, et levinumateks üliõpilasvahetuses osalemise põhjusteks on võimalus elada välismaal, arendada keeleoskust ning kohata uusi inimesi. Olulisteks mineku põhjusteks peeti ka isiksuse arengu erinevaid aspekte nagu näiteks kohanemisvõime arengut (Brandenburg et al., 2014).

Autorile teadaolevalt on Eestis tehtud mitmeid Erasmuse programmiga seonduvaid uurimusi. 2013. aastal SA Archimedese avaldatud uurimuses uuriti, et missugused on üliõpilaste kogemused ja hinnangud oma mobiilsusperioodile 2007/2008–2010/2011 programmis osalenud üliõpilaste näitel. Kvantitatiivsest uurimusest selgus, et tudengid hindasid Erasmuse kogemust ootustest kõrgemalt (Kaelep, Maiste, & Treier, 2013). Samast uuringust selgus, et peamisteks motivaatoriteks üliõpilasvahetusse minekuks toodi esile kogemust võõras keskkonnas, keeleoskuse arengut ja kultuurilist kogemust. Leis (2014) uuris lõputöö raames rahvusvahelise õpirände levimust Eestis ja selle tunnetatud mõju õpirändes osalenule Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia üliõpilaste näitel. Leisi (2014) tehtud kvantitatiivsest uurimusest selgus, et tudengite hinnangud oma õpirändele olid kas väga positiivsed või positiivsed. Peamisteks motivaatoriteks üliõpilasvahetusse minekuks peeti võimalust teises keskkonnas elada ja õppida, võimalust õppida ained, mida kodukõrgkoolis ei saa ning võimalust „aeg maha võtta“ (Leis, 2014). Autorile teadaolevalt ei ole Eestis tehtud kvalitatiivseid uurimusi, mis keskendusid üliõpilaste mobiilsuse põhjustele ja nende ootustele mobiilsusperioodi suhtes. Samuti ei ole uuritud, et milliste probleemidega seistakse silmitsi üliõpilasvahetust planeerides. Kvalitatiivne uurimus võimaldab põhjalikumalt ja sügavamalt uurida vahetusüliõpilaseks läinud üliõpilaste arusaamu ning see omakorda tagab sisukama andmestiku.

2013/2014 õppeaastal osales Erasmuse üliõpilasrändes 272 497 tudengit, Eestist läks välismaale õppima 1010 tudengit (Erasmus – facts, figures..., 2015). 2013. aastal avaldatud uurimuse kohaselt suurenes Eesti üliõpilaste osalus Erasmuse programmis õppeaastatel 1999/2000 – 2012/2013 keskmiselt 16% aastas ning üliõpilaste tagasiside oma mobiilsusperioodile on olnud positiivne. Siiski on uuringu tulemustes näha mõningast vastuolu – üliõpilased on keskmisest madalamalt hinnanud oma akadeemilist arengut vahetusperioodi jooksul ning seetõttu vajab teema põhjalikumat uurimist (Kaelep et al., 2013).

Sellest tulenevalt on töö eesmärgiks välja selgitada, missugustel põhjustel otsustasid üliõpilased Erasmus+ programmi raames välismaale õppima minna ja missugused olid nende ootused mobiilsusperioodile ning missuguseid probleeme kogeti ettevalmistusperioodil.

Järgevalt antakse ülevaade üliõpilasvahetuse üldisest kasulikkusest, mida positiivset annab mobiilsuses osalemine tudengitele ning ühiskonnale. Kuna Erasmus on levinuim programm Euroopas, siis kirjeldatakse selle ajalugu ning ühtlasi arengut Eestis. Lisaks antakse ülevaade varasematest uurimustest, mis Eestis sel teemal on avaldatud.

1. Üliõpilaste mobiilsus välisriikidesse

1.1 Üliõpilasvahetuste kasulikkus

Üliõpilasvahetus on üks olulisemaid osi kõrghariduse rahvusvaheliseks muutmises (Cao, Zhu, & Meng, 2015). Ülikoolid üle maailma soovivad üliõpilasvahetuses käimist, et valmistada noori ette globaliseeruva maailma jaoks. Üliõpilasvahetus võimaldab akadeemilist arengut ning arvatakse, et see on samal ajal üks edukamaid viise arendamiseks kultuurilist tundlikkust, iseseisvat mõtlemist ja maailmatunnetust (Jones, Power, Gray, Downey, & Hall, 2016).

Globaliseerumine on Euroopas kõrgharidusest ja töömaailmast rääkides üks võtmeküsimusi. Kuna paljud ettevõtted ja organisatsioonid on rahvusvahelised, siis oodatakse kõrghariduse omandanutelt oskust kõnelda võõrkeeli, suhestumisvõimet võõraste kultuuridega ning võimet oma ettevõtet/organisatsiooni rahvusvahelisel pinnal esindada. Samuti tuntakse üha rohkem huvi karjääri vastu mõnes võõrriigis. Mobiilsus loob üliõpilastele selleks eelised. Ülikooli lõpetanute puhul, kes on osalenud üliõpilasvahetuses, on ühtlasi täheldatud paremaid hindeid ning nad hindavad oma ametialaseid oskusi kõrgemalt, kui need, kes ei ole olnud mobiilsed. Teichler (2011) sõnul on õpingute jooksul välisüliõpilaseks olemisel märkimisväärne mõju professionaalsele edukusele.

Rahvusvahelised üliõpilasvahetused avaldavad olulist mõju üliõpilaste maailmatunnetusele ja kultuurilisele tundlikkusele. Mobiilsusperioodil areneb keeleoskus ja kultuuriteadlikkus (Stebbleton, Soria, & Cherney, 2013). Üliõpilasvahetuses osalenud toovad välja, et elu teisest perspektiivist nägemine aitab tajuda maailma paremini ja suurendada tolerantsust teiste inimeste suhtes. Samuti kasvas enesekindlus, et elada ja funktsioneerida teises keeles ja kultuuriruumis (Nunan, 2006). Mobiilsuses osalenud õpivad ka omale harjumuspärasest keskkonnast teise pilguga nägema (Ilter, 2016).

Ühe peamise positiivse aspektina tuuakse välja üliõpilasvahetuse positiivset mõju inimese personaalsele arengule. Mobiilsus muudab inimesi iseseisvamaks, täiskasvanumaks ja enesekindlamaks (Nunan, 2006). Üliõpilasvahetuses osalenud tunnevad pärast mobiilsusperioodi suuremat huvi koduriiki külastavate välismaalaste vastu ning on edasises elus rohkem avatud rahvusvaheliste kontaktide loomisele (Ilter, 2016). See omakorda aitab kaasa integreerumisele ühiskonnas.

Erasmus on Euroopa üliõpilasvahetusprogrammide lipulaev. Lisaks positiivsetele mõjudele, mida programm on avaldanud osalejatele, on see aidanud kujundada Euroopa kõrgharidust üldisemalt. Näiteks arendati välja Euroopa hindamissüsteem (*ECTS*), mille kaudu saab mobiilsuses saadud hindeid hõlpsasti üle kanda, kõrgharidus on muutunud rahvusvaheliseks ning on tekkinud uusi koostöövorme ja parem arusaam piiritagustest võimalustest (European Union, 2012). Kuna Erasmus on Euroopa olulisim üliõpilasvahetusprogramm, siis järgnevalt antakse ülevaade selle ajaloost ja arengust.

1.2 Erasmuse programmi ajalugu

Populaarseimaks üliõpilasvahetusprogrammiks maailmas ja ka Eestis on Erasmuse programm (European Union, 2012). Järgnevalt antakse ülevaade programmi ajaloost. Erasmuse programm loodi 1987. aastal 15. juunil Euroopa Liidu Nõukogu otsusega 87/327/EEC (Council of European Communities, 1987). Programmi loomise peamiseks põhjuseks oli võimaldada suurele hulgale üliõpilastele mõnda teise Euroopa riiki õppima minek ning nende mobiilsusperioodi akadeemiliste tulemuste tunnustamine koduülikoolis (Maiworm & Teichler, 1997). Programmi üheks põhielemendiks kujunes *ECT* (*European credit transfer system*) hindamissüsteemi areng, sest see võimaldas õppetulemusi riikide vahel hõlpsamalt üle kanda ja kindlustas selle, et mobiilsus oleks tudengitele atraktiivne ja ühtlasi kasulik. Programm sai

esialgu rahastuse kolmeks aastaks (European Communities, 2006). Esimesel tegevusaastal osales programmis 4% Euroopa üliõpilastest, kolme aastaga loodeti jõuda 10% mobiilsete üliõpilasteni, kuid seda ei saavutatud (Roselle & Lentiez, 1999). Erasmus programm alustas 1987. aastal 11 liikmesriigiga: Belgia, Taani, Saksamaa, Kreeka, Prantsusmaa, Iirimaa, Itaalia, Holland, Portugal, Hispaania ja Ühendkuningriik, 1988. aastal liitus Erasmusega Luksemburg (European Union, 2012).

Erasmus programmi uuendati perioodiks 1990–1994. Aastal 1992 allkirjastatud Maastrichti leping andis Euroopa Liidu liikmesriikidele veel suuremad võimalused koostööks erinevates valdkondades, muuhulgas haridusküsimustes. Leppega sooviti arendada üliõpilasvahetuse programme ning suurendada haridussüsteemide rahvusvahelisust (Treaty on European..., 1992). Pärast Maastrichti leppe jõustumist novembris 1993 sai juhtivaks organiseerivaks struktuuriks Inimressursi, hariduse, praktika ja noorte löögirühm (*Task Force for Human Resources, Education, Training and Youth*). Euroopa Parlament toetas administratiivset tugevdamist nendes valdkondades sooviga muuta kodanike rolli integreerumisprotsessis nähtavamaks. Sellel perioodil (1990–1995) kasvas mobiilsete üliõpilaste arv 163% võrreldes eelnevaga, aga soovitud 10% kõikidest Euroopa üliõpilastest siiski ei saavutatud (European Commission, 2006). 1992. aastal liitusid Erasmus programmiga kuus Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni liiget: Austria, Soome, Island, Norra, Rootsi ja Šveits, 1994. aastal liitus Liechtenstein (European Union, 2012).

Aastal 1995 läks Erasmus programm Euroopa Liidu haridusprogrammide katusprogrammi Socrates alla. Enne viieks aastaks (1995–1999) Socrates programmi alla minemist ei olnud Erasmus programmil ajalist piirangut. Erasmus programmi nimi säilis pärast Socratese alla minemist. Ühinemine tõi kaasa korralduslikke muutusi. 1997/1998. õppeaastal kirjutati alla Institutsioonilepingule, mis tõi kaasa selle, et üliõpilasvahetused hakkasid toimuma kahe kõrgkooli omavaheliste lepingute alusel ning vahetuse elluviiateks sai ükskikute teaduskondade ja õppejõudude asemel kõrgkool (European Communities, 2006). Sellel perioodil (1995–2000) kasvas üliõpilasvahetuses osalenute arv 27,2%. 1998. aastal liitusid programmiga Küpros, Tšehhi, Ungari, Poola, Rumeenia ja Slovakkia, 1999. aastal liitusid Bulgaaria, Eesti, Läti, Leedu ja Sloveenia (European Union, 2012).

Alates 24. jaanuarist 2000 töötas Erasmus programmi Socrates II all. Perioodil 2000–2006 Erasmus programm sisuliselt ei muutunud, kuid haktati lihtsustama administratiivset

korraldust, millega jõuti lõpuni 2002. aasta sügisel ja mida hakati täielikult rakendama 2003/2004 õppeaastast. Institutsioonilepingud asendusid Erasmuse Ülikoolihartaga (Erasmus University Charter – EUC), millega muutus programmi menetlemine ülikoolide jaoks lihtsamaks ja mobiilsusega seonduvaga hakkasid tegelema Socratesse programmi bürood, kes alates 2003/2004 õppeaastast tegutsesid ka kogu rahade ja lepingutega seonduvaga. Aruandlus- ja taotlemisprotsess hakkas käima üle interneti (varasemalt Euroopa Komisjoni ja TAO – *Technical Assistance Office* kaudu) ja läbi läinud taotlus kehtis kuni kolm aastat (varasemalt aasta). Erasmusega liitusid 2000. aastal Malta ja 2004. aastal Türgi (European Union, 2012).

15. novembril 2006. aastal kinnitati Euroopa Parlamendi ja Euroopa Nõukogu otsusega seitsmeks aastaks (2007–2013) Euroopa elukestva õppe programm (Lifelong Learning Programme - LLP), mille allüksusena Erasmus edasi tegutses (European Commission, 2013). Sel perioodil lisandusid tavapärastele Erasmus võimalustele veel teistsugused võimalused – 2007. aastast on võimalik teha välisriigis praktikat, kõrgkooli personalil on võimalik end välismaal koolitada ja ühtlasi on võimalik välismaiseid spetsialiste enda juurde koolitama kutsuda. Erasmusega liitusid sel perioodil Horvaatia (2009) ja Šveits (1996–2011 rahastas programmi siseriiklikest vahenditest, alates 2011/2012 täieõiguslik programmi liige) (European Commission, 2015).

11. detsembril 2013. aastal kinnitati aastateks 2014–2020 Erasmus+ (Erasmus Plus) programm, mis loodi eelneva 25 aasta kogemuste baasil ja ühendab elukestva õppe programmi; programme „Aktiivsed noored“, „Erasmus Mundus“, „Tempus“, „Alfa“, „Edulink“ ja programme haridusalaseks koostööks tööstusriikidega. Erasmus+ eesmärgiks on edendada koostööd valdkonna (haridus, koolitus, noored) erinevate programmide vahel, et need üksteist täiendaksid ning saaksid tekkida uued koostöövormid. Erasmus+ programmiga soovitakse saavutada strateegia „Euroopa 2020“ eesmärgid, hariduse ja koolituse valdkonna üleeuroopalise koostöö strateegilise raamistiku eesmärgid ning Euroopa noorte valdkonna uuendatud koostöö raamistiku (2010–2018) üldeesmärgid. Lisaks soovitakse tagada partnerriikide jätkusuutlik areng kõrghariduse valdkonnas, arendada vastavalt EL-i spordialasele töökavale Euroopa spordialast mõõdet ning edendada kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikliga 2 Euroopa väärtusi. Erasmus+ programmi peamiseks elluviijateks on Euroopa Komisjon ja riiklikud bürood. 2014. aastal liitus programmiga Makedoonia ning Erasmus+ avas programmi kogu maailmale (European Commission, 2017).

1.3 Eesti üliõpilaste mobiilsus

Eesti liitus Erasmuse programmiga 1998. aastal ja esimesed üliõpilased osalesid õpiändes 1999/2000 õppeaastal. Programmis on võimalik osaleda kõikidel riiklikult tunnustatud õppekavade alusel õpetavatel kõrgkoolidel, kellel on Erasmuse kõrghariduseharta (Kaelep et al., 2013).

Programmi esimesel tegevusaastal liitus Erasmusega 10 Eesti kõrgkooli (Concordia Rahvusvaheline Ülikool, Eesti Humanitaarinstituut, Eesti Kunstiakadeemia, Eesti Muusikaakadeemia, Eesti Põllumajandusülikool, Estonian Business School, Tallinna Pedagoogikaülikool, Tallinna Tehnikakõrgkool, Tallinna Tehnikaülikool ja Tartu Ülikool) (Kaelep et al., 2013). Osalevate ülikoolide arv on algusaastatest peale kasvanud ning 2015/2016 õppeaastal osales Erasmus+ Euroopa-siseses õpirändes 17 Eesti kõrgkooli (Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor, Eesti Infotehnoloogia Kolledž, Eesti Kunstiakadeemia, Eesti Lennuakadeemia, Eesti Maaülikool, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia, Estonian Business School, Euroakadeemia, Lääne-Viru Rakenduskõrgkool, Sisekaitseakadeemia, Tallinna Tehnikakõrgkool, Tallinna Tehnikaülikool, Tallinna Tervishoiukõrgkool, Tallinna Ülikool, Tartu Kõrgem Kunstikool, Tartu Tervishoiu Kõrgkool, Tartu ülikool) (Erasmus+ toetab Eesti, s.a.). 2015/2016 õppeaastal omandas kõrgharidust kõikidel õppeastmetel kokku 51 092 üliõpilast (Haridus- ja teadusministeerium, 2017), Erasmus+ Euroopa-siseses õpirändes osales 1664 üliõpilast (Erasmus+ toetab Eesti, s.a.), mis teeb osaluse protsendiks ligikaudu 3,3%.

2013. aastal Archimedese välja antud uurimusest selgus, et Eesti üliõpilaste osalus kasvas aastatel 1999/2000–2012/2013 keskmiselt 16% õppeaastas. Osalus kasvas märkimisväärselt juba programmi teisel tegutsemisaastal (2000/2001 – 39%) ja pärast Euroopa Liiduga liitumist kasvas osalus 46% (2004/2005. õa). Euroopa Liiduga liitumine laiendas partnerriikide valikut ning tõi kaasa eelarve kasvu. Suure kasvu tõi kaasa ka võimalus Erasmuse raames üliõpilasi praktikale saata – Erasmuse praktika esimesel õppeaastal (2007/2008) kasvas osalus Eestis 25,3%. Erasmuse programmi esimesel aastal (1999/2000. õppeaastal) osales programmis 183 üliõpilast (Kaelep et al., 2013). 2015/2016. aastal osales Euroopa-siseses õpirändes 1664 üliõpilast (Erasmus+ toetab Eesti..., s.a.). 2015. aastaks oli Eestis Erasmuse programmiga välismaale õppima läinud üle 10 000 tudengi (Hendrikson, 2015). Kui alates 2006/2007. õppeaastast kuulus Eesti nende riikide hulka, kus Erasmuse programmiga tuleb Eestisse peaaegu sama palju üliõpilasi, kui Eestist välja läheb (Kaelep et al., 2013), siis 2012–2013. aasta statistika kohaselt

saabus Eestisse tudengeid rohkem (1274), kui välja läks (1153) ning mitteametliku statistika kohaselt oli olukord kuni 2015. aastani sarnane (Hendrikson, 2015).

Sarnaselt kogu Euroopa statistikale osaleb Erasmuse programmis naisi tunduvalt rohkem kui mehi. 2013. aastal Archimedese välja antud uurimusest selgus, et uurimusele eelnenud viiel aastal oli meeste osakaal keskmiselt 24% ja naiste osakaal 76%. 2011/2012. õppeaastal kasvas meesüliõpilaste osalus oluliselt ning võrreldes eelneva aastaga kasvaski see vaid meesüliõpilaste arvelt (Kaelep et al., 2013).

Alates programmi algusest kuni 2004/2005. õppeaastani oli Eesti üliõpilastel valida vaid 15. Euroopa Liidu sihtriigi vahel, tänaseks on Erasmuse liikmesriike Euroopas 33 ning lisaks veel palju partnerriike mujalt maailmast (European Commission, 2017).

2013. aasta Archimedese uurimuse kohaselt olid algusaastatest kuni 2013. aastani populaarseimateks sihtriikideks eestlaste jaoks Soome (16,5%), Saksamaa (12,5%), Hispaania (10,6%), Prantsusmaa (8,5%) ja Itaalia (6,7%) (Kaelep et al., 2013).

Erasmuse programmis osalevad Eestis valdavalt bakaureuseõppe üliõpilased, aastatel 1999–2005 oli nende osakaal 85–86% kõikidest üliõpilasvahetuses osalenutest. 2006/2007. õa-l toimus muutus ilmselt 2+3 õppekavade süsteemi mõju tõttu, bakalaureuse üliõpilasi oli siis 75% osalenutest. 2011/2012. õa-l oli bakalaureuseõppe üliõpilaste osakaal 67%. 2013. aasta seisuga on läbi aegade Erasmuse raames välisüliõpilaseks läinud valdavalt humanitaarteaduste, kaunite kunstide ja sotsiaalteaduste üliõpilased (Kaelep et al., 2013). Järgnevalt tutvustatakse varasemalt Eestis läbi viidud üliõpilasvahetuse teemalisi uurimusi.

1.4 Varasemad uurimused

Eesti üliõpilaste mobiilsust on uuritud vähe. Viimane laialdasem uurimus ilmus 2013. aastal, Erasmus+ perioodi ajal pole autorile teadaolevalt mobiilsuse teemal uurimusi läbi viidud.

Katrin Kiisleri 2005. aastal avaldatud magistritöös uuriti Erasmuse üliõpilasvahetust Eestis 1999–2004. aastal. Nimetatud kvantitatiivses uurimuses keskenduti üliõpilasvahetuse arengule Euroopas ja Eestis aastatel 1999–2004 statistilises kontekstis. Uuriti meeste ja naiste osakaalu osalejate hulgas, vanuselist jaotumist, õppetaseme alusel jaotumist, sihtriike ja kõrgkoole, saatvaid riike ja kõrgkoole. Uuriti ka stipendiumite mahtu ning jaotumist kõrgkoolide vahel. Tulemused näitasid näiteks, et Erasmuse programmi algus oli Eestis edukas, osalejate seas oli suurem osakaal naistel ja kõige aktiivsemalt osalevad humanitaaria valdkonna üliõpilased (Kiisler, 2005).

2013. aastal andis SA Archimedes välja kvantitatiivse uurimuse, kus avaldati Erasmus üliõpilaste kogemused ja hinnangud oma mobiilsusperioodile. Uurimuses osales 2919 Eesti üliõpilast, kes osalesid programmis 2007/2008–2010/2011 õppeaastatel. Nimetatud uurimusega selgitati välja lisaks praktilistele andmetele (rahastus; sooline ja vanuseline koosseis; osalejate kodukõrgkool, õppeaste, õppevaldkond ja sihtriik ning mobiilsusperioodi pikkus) ka mobiilsusperioodi mõjutavaid tegureid, üliõpilaste kogemusi välismaal ning hinnanguid oma mobiilsusperioodile (Kaelep et al., 2013).

Helen Leis uuris 2014. aastal lõputöö raames rahvusvahelise õpirände levimust Eestist ja selle tunnetatud mõju õpirändes osalenule Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia üliõpilaste näitel. Kvantitatiivses uurimuses selgitati, et millised on rahvusvahelise õpirände mõjud üliõpilasvahetuses osalenud Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia tudengitele. Leiti, et Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia üliõpilased hindavad õpirännet nii oma õpingute, kui ka isikliku arengu seisukohalt, kas väga positiivselt või positiivselt. Mobiilsuse peamiseks motivatsiooniks on üliõpilastel isiklik areng ning peamiseks barjääriks mahajäämus õppeprogrammist (Leis, 2014).

Birgit Ritsbek uuris 2016. aastal bakalaureusetöö raames Erasmus välisüliõpilaste kohanemise toetamist tudengiorganisatsioonide poolt. Kvalitatiivses uurimuses keskendutakse kohanemiskustele, mis lähetuses ette võivad tulla ning kuidas välisüliõpilasi toetada (Ritsbek, 2016).

Kuna nimetatud uurimustes ei keskendutud vahetusüliõpilaseks minemise põhjustele ning ootustele ega probleemidele, mis mobiilsusperioodi planeerides ette võivad tulla, siis on oluline need välja selgitada.

Töö eesmärk on välja selgitada, missugustel põhjustel otsustasid üliõpilased Erasmus+ programmi raames välismaale õppima minna ja missugused olid nende ootused mobiilsusperioodile ning missuguseid probleeme kogeti ettevalmistusperioodil. Sõnastati kaks uurimisküsimust: 1) Miks otsustasid üliõpilased minna vahetusüliõpilaseks välismaale ja millised on nende ootused vahetusperioodile?, 2) Missuguste probleemidega puutusid üliõpilased endi sõnul kokku vahetusperioodi eel ja alguses?

2. Metoodika

Bakalaureusetöös kasutati kvalitatiivset uurimismeetodit. See võimaldab saada täpsemat teavet uuritavate mõttemaailma kohta, sest annab neile võimaluse vabalt oma mõtteid ja ideid väljendada (Laherand, 2008). Kvalitatiivse uurimisviisi tulemuseks on põhjalikud ja detailsed andmed uuritava kohta (Õunapuu, 2014).

2.1 Valim

Töö uurimuslikus osas kasutati eesmärgipärast valimit, mille kohaselt valitakse uuritavad kindlate kriteeriumite alusel. Eesmärgipärane valim võimaldab saada uuritava teema kohta mitmekesisemat informatsiooni (Õunapuu, 2014). Valimi moodustamise kriteeriumiks oli uuritavate osalemine Erasmus+ üliõpilasvahetuses 2016/2017 õppeaasta sügissemestril. Lisatingimuseks oli see, et vahetus ei oleks kestnud rohkem kui ühe kuu. Sellise kriteeriumi kasuks otsustati, sest selleks ajaks on ettevalmistavad tegevused üliõpilasvahetuseks tehtud ja samas on kõik värskelt meeles.

Kõikide uuritavate leidmiseks kasutati isiklikke kontakte. Kuna töö autor oli ise samal semestril lähetusse minemas, olid kontaktid tekkinud üliõpilasvahetuse ettevalmistustega seoses, näiteks ettevalmistaval seminaril. Sellest tulenevalt oli uurija teadlik, et uuritavad vastavad valimi moodustamise kriteeriumitele. Uurija kontakteerus uuritavatega e-maili teel ning küsis neilt nõusolekut uuringus osalemiseks. Kui positiivne vastus oli saadud, tutvustas uurija intervjueeritavatele e-maili teel uurimuse eesmärgi, tutvustades lühidalt intervjuude läbiviimise protsessi ja leppis kokku Skype kõned. Intervjuud toimusid Skype'i teel, sest kõik uuritavad ja uurija olid intervjuude ajaks üliõpilasvahetuse sihtriikides. Uurija pöördus nelja üliõpilase poole ja sai kõikidelt nõusoleku osaleda. Uuritavate taustaandmed on esitatud tabelis 1. Uuritavate nimed on asendatud pseudonüümidega.

Tabel 1. Uurimuses osalenud üliõpilasvahetuses osalejate taustaandmed

Pseudonüüm	Sihtriik*	Kodukõrgkool	Õppeaste
Tiina	Austria	TTÜ Tallinna Kolledž	Bakalaureus
Rutt	Holland	Tartu Ülikool	Bakalaureus
Kelli	Kreeka	Tartu Ülikool	Bakalaureus
Siim	Hispaania	Tartu Ülikool	Bakalaureus

*Osalejad andsid sihtriigi avaldamiseks nõusoleku.

2.2 Andmete kogumine

Andmekogumismeetodiks valiti poolstruktureeritud intervjuu, sest see võimaldab intervjuu käigus intervjuukava muutmist ja täpsustavate küsimuste küsimist (Lepik et al., 2014).

Esmalt koostati *intervjuukava*. Küsimustiku koostamisel lähtuti uurimuse eesmärgist, uurimisküsimustest ning ideid intervjuu küsimusteks saadi töö teoreetilisest osast (nt Osborne & Collins, 2001). Küsimuste kava koosnes kolmest teemaplokist: *taustaküsimused uuritavate kohta, vahetusüliõpilaseks minemise põhjused ning ootused ja eesmärgid mobiilsusperioodi suhtes*. Küsimuste kava esimene osa võimaldas saada taustinformatsiooni uuritavate kohta ning välja selgitada uuritavate varasem välisreiside kogemus (*Missugune on sinu varasem välisreiside kogemus?*). Teine osa sisaldas küsimusi selle kohta, et miks otsustasid uuritavad üliõpilasvahetuses osaleda (*Miks otsustasid minna vahetusüliõpilaseks välismaale?*) ja kolmas osa selle kohta, et missugused ootused on üliõpilastel mobiilsusperioodile (*Missugused ootused on sul vahetusperioodi suhtes?*). Teemaplokid koosnesid põhiküsimustest. Intervjuude käigus esitati lisaks kavandatud vajadusel ka täpsustavaid küsimusi (*Mida Te täpselt selle all mõtlete?*). Intervjuu kava koostades pöörati tähelepanu sellele, et küsimused oleksid esitatud üldisematelt kitsamatele.

Pärast intervjuu kava koostamist korraldati ühe üliõpilasega pilootintervjuu, mille eesmärgiks oli saada tagasisidet küsimuste mõistetavuse kohta (Berg, 2004). Pilootintervjuu toimus Skype'i vahendusel. Pilootintervjuu käigus saadi uurimisküsimustele vastused ja intervjuu kavas töö seisukohast olulisi muudatusi ei tehtud, pilootintervjuu lisati analüüsitavate andmete hulka. Intervjuuküsimuste kava on esitatud lisas 1.

Järgnevalt viidi läbi ülejäänud kolme üliõpilase intervjuueerimine. Intervjuud korraldati 2016. aasta septembris. Kõik intervjuud toimusid Skype'i vahendusel. Enne intervjuu algust küsiti luba vestluse salvestamiseks ning küsiti uuritavalt nõusolekut taustaandmena külastatava riigi esitamiseks, kuna see võib väikese üldkogumi tõttu võimaldada äratuntavust. Kõik uuritavad olid sellega nõus, öeldes, et julgevad oma kogemusest ausalt rääkida ka siis, kui on selle kaudu tuvastatavad. Lisaks tutvustati lühidalt intervjuu kava ja anti uuritavatele teada, et nad võivad igal hetkel intervjuu soovi korral katkestada. Kõige lühem intervjuu kestis 32 minutit ja kõige pikem intervjuu 1 tund ja 13 minutit.

2.3 Andmete analüüs

Andmete analüüsimist alustati intervjuude transkribeerimisest ehk vestlus kirjutati võimalikult täpselt üles. Helifaili kuulamiseks kasutati Quick Time Player'it, mis võimaldas ette mängida endale sobiva pikkusega lõiku ning salvestist transkriptsiooni täpsuse tagamiseks korrata. Kõne üles kirjutamisel keskenduti Laherand (2008) soovitusel teksti täpsusele ka siis, kui sellega eirati keelereegleid. Transkriptsioonid laeti üles QCAmapi andmetöötlusprogrammi.

Andmete analüüsimiseks võeti kasutusele kvalitatiivne induktiivne sisuanalüüs, mis võimaldab liita suuremahulise tekstilise infohulga pisemateks kokkuvõtvateks ühikuteks (Thomas, 2003). Induktiivse sisuanalüüsi esimene etapp oli transkriptsioonide korduv lugemine, et materjali paremini sisse elada ning seda paremini mõista ning sellest lähtuvalt täpsemalt kodeerida. Andmeid analüüsiti iga uurimisküsimuse kaupa eraldi. Kodeerimisel otsiti uurimisküsimusele vastust andvaid terviklikku mõtet sisaldavaid tähenduslikke üksusi, milleks olid uurimisküsimuse kontekstis olulised lauseosad, laused või lõigud. QCAmapiga sai tähendusliku üksuse ära märkida ning neile koodi määrata, seega tähenduslik üksus märgistati selle sisu kokku võttes ja sellele anti kokkuvõtlik nimetus (kood). Koodide kordumisel pakkus programm uurijale järgneva tähendusliku üksuse märkimisel koodiraamatu, kus sai vajutada sobiva koodi peale.

Töö usaldusväärsuse suurendamiseks kaasati kodeerimise protsessi (kvalitatiivse uurimisviisi ja) induktiivse sisuanalüüsi läbiviimise kogemusega inimene. Kaaskodeerija kodeeris intervjuud, mille autor oli juba läbi töötanud, et saaks tekkinud koodi võrrelda ja teha kindlaks erinevused ning leida kooskõlalised kodeerimislahendused. Üldiselt suuremaid erinevusi kodeerimistulemustes ei esinenud. Kaaskodeerija tegi ettepaneku laiendada üksikuid tähenduslike üksuste märgistusi ja täpsustada kolme koodi sõnastust. Näide kodeerimisest on esitatud lisas 2.

Järgmiseks andmeanalüüsi etapiks oli kategoriseerimine. Uuriija otsustas kategoriseerida manuaalselt. Kõik kodeerimisel moodustunud koodid koos tähenduslike üksustega prinditi välja, lõigati sedeliteks ning laotati laiali. Seejärel asuti neid sisuliste sarnasuste alusel alakategooriatesse paigutama. Sisu põhjal kokku paigutades moodustasid alakategooriatest peakategooriad. Nii ala- kui peakategooriatele anti sisu põhjal üldisemad nimetused. Näide koodidest alakategooriate ja peakategooriate moodustamisest on esitatud lisas 3.

Nii kodeerimis- kui ka kategoriseerimisotsused arutati usaldusväärsuse suurendamise eesmärgil läbi töö juhendajaga. Erinevate arusaamade korral pöörduti vajadusel tagasi

transkriptsioonide juurde ning jõuti arutelu kaudu ühisele arusaamale. Valiiduse suurendamiseks oli uurimuse protsessi kajastamiseks loodud ka elektrooniline uurijapäevik, milles kajastati intervjuude toimumise ajad, mõtted ja emotsioonid. Pärast intervjuusid kirjutati üles, et mida järgmise intervjuu puhul silmas pidada. Uurijapäevikus kajastati ka kodeerimisel ilmnunud kõhklused. Neid oli hea kasutada kaaskodeerija ja juhendajaga kodeerimise ja kategoriseerimise üle arutamisel. Uurijapäevikut eraldi andmestikuna ei analüüsitud.

3. Tulemused

3.1. Üliõpilaste põhjused üliõpilasvahetusse minekuks ja ootused vahetusperioodile

Järgnevalt antakse ülevaade uurimisküsimuse „Miks otsustasid üliõpilased minna vahetusüliõpilaseks välismaale ja millised on nende ootused vahetusperioodile?“ andmeanalüüsi tulemustest. Eristus kolm peakategooriat: 1) kultuuridevaheliste erinevustega seotud põhjused ja ootused, 2) professionaalse arenguga seotud põhjused ja ootused, 3) isikusliku arenguga seotud põhjused ja ootused. Järgnevalt esitatakse tulemused peakategooriate ja alakategooriate kaupa. Tulemuste kinnitamiseks ja illustreerimiseks lisatakse tsitaate intervjuudest.

3.1.1. Kultuuridevaheliste erinevustega seotud põhjused.

Kategooria moodustus alakategooriatest keeleoskuse areng ja uute kohtade külastamine.

Keeleoskuse areng. Uurimuses osalenud üliõpilased tõid ühe üliõpilasvahetusse minemise põhjusena välja soovi arendada võõrkeeles oskust. Leiti, et Eestis on igapäevaelus vähe võimalusi keeleoskust praktiseerida, samas peeti võõrkeeles oskust edasises elus oluliseks. Sellest tulenevalt otsustati oma keeleoskust välisriigis üliõpilasvahetuse käigus arendada.

Ma selles mõttes tunnen ennast ingliskeeles kõneldes väga kindlalt, et mul seda väga ei ole, et ma kardaksin rääkida või midagi. Aga eks ikka, kui ma seal eesti keelt enam reaalselt üldse ei räägi, siis ilmselt ma teen seal arengu. See on kindlasti väga tore asi (Kelli).

Üliõpilased tõid välja, et üliõpilasvahetus mõjub positiivselt valdkondliku keeleoskuse arengule. Näiteks nimetasid uuritavad, et kodukõrgkoolis ei ole nende õppeastmel võimalust võõrkeeles õppida ning nad ootasid, et üliõpilasvahetus arendab oskust võõrkeeles õppetöös osaleda. Uuritavad tõid välja, et oleks hea arendada argumenteerimisoskust inglise keeles.

Kuna siin on tõesti teistmoodi see õpe, siis ma loodan, et see teeb mind julgemaks rääkima avalikult, argumenteerima, mida me peame tegema, ma loodan, et inglise keeles ka paremini. Üks asi on suhelda, aga täiesti kõik oma kirjatööd teha inglise keeles ja niimoodi arukalt argumenteerida inglise keeles, et seda ka kindlasti (Rutt).

Lisaks eelneva keeleoskuse täienemisele ja akadeemilise keeleoskuse arengule töid uuritavad välja, et soovivad võimalusel üliõpilasvahetuse vältel ka uut võõrkeelt omandada. Uuritavad ei pidanud seda kõige olulisemaks aspektiks, kuid leidsid, et oleks hea uut keelt osata. Teistest eristus üks osaleja, kes läbis enne üliõpilasvahetust ka sihtriigi keele kursuse, et koolis ja igapäevases elus paremini toime tulla.

Ütleme nii, et septembris on mul vähem tegelikult kursusi, aga selles suhtes mulle meeldib, et ma võtsin septembris saksa keele kursuse kuna Austria on saksa keelne riik, et siis väga palju on tunnis praktilist (Tiina).

Uute kohtade külastamine. Uuritavad üliõpilased töid välja, et peavad väga oluliseks kogemust teistsuguses keskkonnas. Intervjueeritavad pidasid väga oluliseks sihtriigi looduslikku keskkonda ning see sai mitmel juhul vastuvõtva kõrgkooli valikul määravaks aspektiks. Üliõpilased pidasid oluliseks nii sihtriigi kliimat, pinnamoodi kui ka geograafilist paiknemist. Viimane oli oluline, sest uuritavad soovisid lisaks sihtriigis reisimisele ka teisi riike külastada. Sihtriigi loodusliku keskkonnaga seostati ka võimalust parandada oma füüsilist aktiivsust.

Jaa ja paremat füüsilist vormi ka. Et saada paremasse füüsilisse vormi ka, et see rattasõit. Eestis ei ole mägesid, et ma ei viitsi sõita nii palju, aga siin saab mägedesse minna ja kümne minutiga on hästi raske (Siim).

Oluline põhjus üliõpilasvahetuses osalemiseks oli uuritavatel soov muuta väikeses koduriigis kujunenud maailmavaadet detailirohkemaks. Nad tunnistasid, et kogu aeg samas keskkonnas olles võib maailmapilt muutuda ühekülgseks ning leidsid, et üliõpilasvahetus on hea võimalus, et saada uusi kogemusi ning värsket perspektiivi.

Ma arvan, et Eesti on väga väike ja su maailmatunnetus võib väga kitsaks jääda, aga mulle tundus, et see on oluline, et minna välismaale, et saada uusi kogemusi, mingi uus perspektiiv asjadele ja et see on ka hea väljakutse mulle endale (Rutt).

Üliõpilased pidasid oluliseks ka autentse kultuuri kogemist. Sooviti, et sihtriik oleks Eestist võimalikult erinev. Leiti, et lühikeste reisi jooksul on kultuuri omandamine keerulisem ning üliõpilasvahetus annab hea võimaluse sihtriigi kultuuriga põhjalikumalt tutvuda. Selleks, et kultuuri kogeda, oli üliõpilastel soov osaleda aktiivselt üliõpilasorganisatsioonide korraldatavatel väljasõitudel ja üritustel. Lisaks organiseeritud üritustele sooviti omal käel kultuuri kogeda ning näha, kuidas elavad sihtriigis kohalikud inimesed ning missugused nad on.

Ma läksin selliste ootustega, et kindlasti leida üle maailma uusi sõpru, siis õppida uut kultuuri ma lihtsalt tahtsin näha, et kuidas teised inimesed Austrias elavad ja milline Austria üldse on. Ja mu ootus oligi see, et inimesed on siuksed hästi sõbralikud ja väga lahked ja positiivsed nii-öelda (Tiina).

Uute kohtade külastamise juures pidasid üliõpilased väga oluliseks uute rahvusvaheliste tutvuste loomist. Uuritavad pidasid uute tutvuste leidmist oluliseks, sest see aitab sihtriigis paremini kohaneda ning loob rahvusvahelise tutvusvõrgustiku edasiseks eluks. Oluliseks peeti suhtlust kohalikega, sest see aitab sihtriigi kultuuri paremini tunnetada. Uuritavad soovisid õppida kohalike kombel elu rohkem nautima. Üks uuritav väärtustas võimalust minna ainsa eestlasena valitud partnerkõrgkooli, sest see sunnib veelgi enam uusi tutvusi looma kuna puudub võimalus kaasmaalastega aega veeta.

Et rohkem, vähemalt Tartust, sinna kanti kedagi ei tule, et sinna ülikooli ka ei tule rohkem, ma tean seda. Et minu jaoks on pigem põnev, et kui ma saaksin seal iga päev eesti keelt kõnelda, siis ma oleksin ikka nagu mugavustsoonis, et praegu ma saan ikka täiesti tundmatus kohas vette hüpata ja see on minu jaoks palju põnevam. Ja ma, jah... See sunnibki leidma uusi sõpru, muidu ilmselt ikka sõbrustaks seal eestlastega, aga see ei ole ju... seda ma saan siin ka teha (Kelli).

Seega saab kokkuvõtvalt öelda, et kultuuridevahelise erinevusega seotud mineku põhjusteks ja ootusteks on üliõpilaste soov arendada olemasolevat keeleoskust ja valdkondlikku keeleoskust ning õppida uut keelt. Üliõpilasvahetuses osalejad soovivad veel kogeda elu teistsuguses looduslikus keskkonnas, käia reisimas, kogeda autentset kultuuri ning luua uusi rahvusvahelisi tutvusi.

3.1.2. Professionaalse arenguga seotud põhjused.

Kategooria moodustus alakategooriatest edasiste plaanide selginemine ja ainealaste/erialaste teadmiste arendamine.

Edasiste plaanide selginemine. Uuritavad üliõpilased soovisid minna üliõpilasvahetusse, et saada teada, kas elu välismaal neile sobib. Kõigil uuritavatel peale ühe oli olemas eelnev välisriigis elamise kogemus ning nad hindasid seda väga kõrgelt. Üliõpilased soovisid seda uuesti kogeda, sest eelnevad kogemused ei võimaldanud neile iseseisvust, mis kaasneb Erasmus + programmiga. Uuritavad olid kaalunud vähemalt osa oma elust veeta välismaal ning ootasid, et üliõpilasvahetus aitaks mõista, et kas see sobiks neile. Teistest erines üks uuritav, kes hindas üliõpilasvahetust kogemusena, kuid ei seostanud oma tulevikku välisriikidega.

Mina elan Eestis. Seda ma tean. Ma tahaks ikka loota, et elu mind ei vii mujale. Ma tahan siin elada. Ma ilmselt muidu ei oleks eesti keele ja kirjanduse õpetajaks õppinud, et selle eesti keelega ei ole vist mujal midagi peale hakata (Tiina).

Üliõpilased soovisid kogemust sihtriigis, et saada ideid edasisteks õpinguteks. Uuritavad tõid välja, et nad soovivad saada teistsugust perspektiivi oma õpingutele ning näha, et kas mujal on olemas programme, mis võiksid neile edasistes õpingutes sobida.

Ainealaste/erialaste teadmiste arendamine. Lisaks edasise haridustee selginemisele soovisid uuritavad vahetusüliõpilaseks minna, et saada rohkem kogemusi ja ideid valitud karjääri erialaste teadmiste osas. Nad soovisid saada uusi teadmisi oma valitud valdkonnast ning näha, kuidas asjad mujal toimivad. Kuigi uurimuses osalenud üliõpilased ei pidanud oluliseks vastuvõtva kõrgkooli taset ning pidasid valikute langetamisel peamiselt silmas sihtriigi sobivust, toodi siiski välja, et välisülikooli minnakse siiski end ka erialastes teadmistes täiendama. Sihtriigi valikul eristus üks uuritav, kes pidas valiku langetamisel lisaks muule oluliseks ka vastuvõtva kõrgkooli taset ning kodukõrgkoolist erinevat õppesüsteemi.

Kooliga oligi see, et ma siis googeldasin kõiki neid koole, esiteks minu kooli rankingud olid head ja teiseks oli see, mis oli tegelikult määrav, oli see, et selline eriline õppesüsteem nagu problem based learning ehk siis väga-väga interaktiivne väga vähe on loengutes käimist ja sellist klassikalist loengu-auditooriumi tööd, vaid enamuse tööst on

iseseisev ja see ongi selline probleemid, juhtumiuuringud, hästi palju seminaritööd koos oma grupikaaslastega ja see tundus mulle väga põnev (Rutt).

Üliõpilased pidasid oluliseks võtta üliõpilasvahetusest kaasa praktilisi oskusi, mida edasises karjääris kasutada.

Ma kindlasti saan midagi, mida hispaanlastelt üle võtta. Et lihtsalt näha, mida ma ise isiklikult saaksin kasutada, mille peale ma ise ei tulegi, kui ma olen ühes ja samas kultuuriruumis kogu aeg (Siim).

Professionaalse arenguga seotud põhjusteks ja ootusteks on välja selgitada, et kas neile sobib elu ja õppimine välisriigis ning hindasid kõrgelt üliõpilasvahetusega kaasnevat iseseisvust. Lisaks soovisid nad arendada oma ainealaseid/erialaseid teadmisi saades välisriigist uusi erialaseid teadmisi ning praktilisi oskusi.

3.1.3. Isiksusliku arenguga seotud põhjused.

Kategooria isikliku arenguga seotud põhjused koosneb alakategooriatest üksi toimetulek ja isikuomaduste arenemine/kasvamine inimesena.

Üksi toimetulek. Üliõpilased osalesid üliõpilasvahetuses, et õppida üksi toime tulema. Nad pidasid oluliseks aspektiks seda, et välisriigis ollakse perest ja sõpradest eemal ning ei saa iga murega nende poole pöörduda. Oskust üksi olla pidasid üliõpilased omaette väärtuseks ning leidsid, et üliõpilasvahetus annab selle kogemiseks väga head võimalused. Teistest vastanutest eristus üks üliõpilane, kes läks üliõpilasvahetusse koos kursusekaaslasega ning kes ei pidanud seetõttu päris üksinda toime tulema, aga leidis, et ka kahekesi võõras riigis hakkamasaamine on arendav kogemus.

Me otsustasimegi sõbrannaga kahekesi minna, et ma ütlesin sõbrannale, et: „Davai-davai, lähme!“, et mega äge oleks just koos minna, siis oma ülikoolist ja oma kursuselt kahekesi läksime sõbrannaga. Siis on võib-olla natuke lihtsam ka tulla, et sa tead, et keegi teine on ka sul kõrval ja sa ei ole päris üksinda (Tiina).

Üliõpilasvahetuses osalejad leidsid, et nende puhul on tõenäoline, et mobiilsusperioodi jooksul võib tekkida koduigatsus. Uuritavad soovisid, et õpivad mobiilsusperioodi jooksul seda võimalusel ära hoidma ning leiavad viise selle vältimiseks. Lahendusena toodi välja seda, et nad

püüavad olla avatud ning inimestega palju suhelda. Lisaks leiti, et hea lahendus on olla aktiivne ja oma vaba aega tihedalt sisustada. Hirmu koduigatsuse eest uuritavatel ei olnud. Tunnistati selle tõenäosust, kuid keegi neist ei pidanud seda hirmutavaks, pigem leiti, et sellest saab midagi õppida.

Aga jah, ilmselt ikka tuleb koduigatsus ka mingil hetkel, aga seda seal ettevalmistaval seminaril räägiti ka, et alguses on ikka põnev ja kui rutiin tekib, et siis see võib juhtuda. Aga sellest tuleb üle saada! Jällegi siuke oskus eluks (Kelli).

Isikuomaduste arenemine. Üheks olulisimaks ajendiks üliõpilasvahetuses osalemiseks oli uuritavate sõnul isikuomaduste arenemine. Nimetati, et üliõpilasvahetuses tuleb kokku puutuda paljude erinevate inimestega erinevatest riikidest ning keskkond survestab olema avatum teistele inimestele ning võõrale kultuurile. Uuritavate hinnangul arenevad üliõpilasvahetuse jooksul tolerantus ja paindlikkus sest tuleb kokku puutuda harjumuspärastest erinevate tingimustega ning õppida neisse austusega suhtuma. Üliõpilasvahetusse läinud üliõpilased pidasid oluliseks ka kannatlikkuse kasvu, sest sihtriigis pruugi asjad toimida meile tuttavas tempos. Üks uuritavatest pidas inimesena kasvamist olulisemaks professionaalsest arengust ning pidas enda kasvu inimesena mobiilsusperioodi kõige olulisemaks aspektiks.

Kuna enne sai juba selgeks, et seal koolis ma ilmselt suurt akadeemilist hüpet ei tee, et siis ma ootangi... selline klišeelik eneseleidmine võib-olla. Ma ootan seda, et tagasi tulles ma olen paindlikum, ma olen tolerantsem, nagu juba öeldud nende uimaste kreeklastega, et ma võib-olla oskan kõiki inimesi tolerantsemalt võtta, et ma kannatlikumaks muutun (Kelli).

Kokkuvõtvalt näitasid tulemused, et välisüliõpilaseks minemise põhjustena toodi välja soovi arendada oma keeleoskust, külastada uusi kohti, selgitada välja edasised plaanid elus, arendada erialaseid teadmisi, õppida üksi toime tulema ja arendada isikuomadusi. Väljendati ootust, et tagasi tulles on neile selgeks saanud, et mida nad oma eluga teha tahavad ning juhul kui on tekkinud soov elu välisriikidega siduda, siis ei saa neile takistuseks vähene keeleoskus, erialased oskused või oskamatus tulla toime teiste kultuuridega. Üliõpilased ootasid, et on tagasi tulles iseseisvamad, tolerantsemad ning kannatlikumad.

3.2. Probleemid, millega puutusid üliõpilased kokku vahetusperioodi eel ja alguses

Järgnevalt antakse ülevaade uurimisküsimuse „Missuguste probleemidega puutusid üliõpilased endi sõnul kokku vahetusperioodi eel ja alguses?“ andmeanalüüsi tulemustest. Eristus kolm peakategooriat: 1) korralduslikud probleemid, 2) majandusliku toimetulekuga seotud probleemid ja 3) ebakindlus tagasipöördumise ees. Järgnevalt esitatakse tulemused peakategooriate ja alakategooriate kaupa.

3.2.1. Korralduslikud probleemid.

Kategooria korralduslikud probleemid koosneb alakategooriatest probleemid paberimajandusega, vähene info liikumine kodukõrgkooli ja partnerkõrgkooli vahel ja probleemid majutusega.

Probleemid bürokraatiaga. Üliõpilased tõid ühe probleemina välja Erasmus + paberimajanduse suurt mahtu. Uuritavad ei pidanud paberite täitmist keeruliseks, kuid mainisid, et seda oli tüütu ja aeganõudev teha. Lisaks Erasmus + programmi dokumentidele tuli täita ka vastuvõtva kõrgkooli nõutavad paberid ning nende kogumaht oli suur. Vähem probleeme oli Erasmus + programmi dokumentidega, sest nende täitmiseks olid kõrgkoolidel detailsed juhendid ja materjalid olid üheselt mõistetavad ning seega ei olnud see nii ajamahukas. Uuritavatel tekkis rohkem segadust vastuvõtivate kõrgkoolide nõuetega, sest kohati oli raske aru saada, et mida nad täpselt soovivad ja seega pikenes protsess oluliselt.

Üks on see, et hästi palju on kuidagi seda... Noh ma isegi järeldan, et see... kõik need dokumendid ja asjad, kõik mis peab esitama – pead otsima välja selle info, Barcelona ÕIS-i lähedased asjad, koodid, kõik skännimine, allkirjad, meiliga saatmine, tavapostiga – kõik see, see oli väga... polnud palju seda impulssi seda teha... oli küllaliki segane, ma ei teadnud täpselt, et mida ma nüüd tegema pean (Siim).

Vähene info liikumine kodukõrgkooli ja partnerkõrgkooli vahel. Uurimuses osalenud üliõpilased tõid inervjuudes välja, et üliõpilasvahetust planeerides sai uuritavatele selgeks, et kodukõrgkool ei ole kursis kõikide partnerkõrgkoolide vastuvõtutingimustega ning tuleb ise palju uurida. Toodi välja, et nende poolt valitud kõrgkooli kohta ei olnud kodukõrgkoolil andmeid, näiteks ei olnud teada, et missuguses keeles vastuvõtvas kõrgkoolis õppetöö toimub või missuguseid tingimusi nad välistudengitele pakuvad. See pikendab oluliselt kandideerimisprotsessi, sest tuleb informatsiooni kodulehtedelt otsida ning uuritavate kogemus

näitas, et ka see ei ole alati tulemuslik, sest kodulehed võivad olla aegunud. Informatsiooni puudumisel tuli pidada ka meilivahetusi. E-kirjadele vastamine võttis vastuvõtvatel kõrgkoolidel sageli palju aega ning seetõttu kandideerimisprotsess venis. Probleeme tekitas ka vastuvõtva kõrgkooli vähene keeleoskus, sest alati ei saadud täpselt seda informatsiooni, mida sooviti.

Vastuvõtva ülikooliga oli ka alguses raske, et siis kui mina hakkasin asju uurima, siis nende koduleht oli selline, et oli... See pool mis töötas oli kõik kreeka keeles ja ta pooleldi üldse ei toiminud ja mul oligi väga raske üldse mingit infot saada. Aga siis tuli muidugi appi vana hea meilivahetus! Saatsin konkreetsete küsimustega kirja ja noh, nagu neile omane, siis vastust tuli oodata kauem kui Eestis eales oleks normaalne ja siis nad vastasid minu küsimustele ja muidugi ega ma siis ka ei saanud päris neid vastuseid, mida ma oleksin oodanud, et konkreetsetest jäi väheks (Kelli).

Probleemid majutusega. Uurimuses osalenud üliõpilaste sõnul oli üheks keerulisemaks probleemiks üliõpilasvahetuse juures elukohta leidmine. Meile harjumuspärased ühiselamud uuritavate sõnul sihtriikides kas puudusid või olid eelinfo põhjal väga kallid. Näiteks nimetati, et ühe toa üürihind oli 500 eurot. Mõnel juhul olid ühiselamud olemas, aga teisel kujul, kui nad üliõpilaste ettekujutusel olid, näiteks kirjeldati, et ühiselamute asemel olid sihtriikides hostelile sarnanevad majutustevõtted.

Samuti oli enne sihtkohta jõudmist raske nende kohta kogu vajalikku informatsiooni saada. Vastuvõtvad koolid pakkusid enamasti üliõpilastele omapoolseid lahendusi, kuid enamasti need ei sobinud, sest nende üürimakse oli kõrge. Kirjeldati ka seda, et pakutud elukohtades ei olnud uuritavatele sobivad elutingimused, näiteks oleks pidanud tuba jagama. Ühel juhul pakkus vastuvõttev kõrgkool ühiselamu puudumisel varianti elada hotellis.

Majutusega on nõnda, et mina kolin hotelli. Seal puuduvad ühiselamud, sest et sea, ma ei tea siis kus need kohalikud õpilased peaksid elama, aga ühiselamut seal ei ole. See kool on väga väike ülikool ja vahetusüliõpilasi läheb sinna ainult kuus, niiet meie pärast ei ole ka mõtet neil mingit eraldi majutust omada, siis nad teevad hotellidega lepingud (Kelli).

Uuritavate jaoks, kelle sihtriigi ülikoolil puudus ühiselamu ja ülikooli poolt majutuse soovitusi ei antud, oli järgmiseks probleemiks, et kuidas leida sobilikku elukohta. Kõik osalised peale ühe seostasid õnnestunud koduotsinguid hea õnnega, sest asjaajamine oli keeruline. Ühe takistusena

kirjeldati seda, et informatsiooni oli väga raske leida. Ei teatud usaldusväärseid veebilehti ja oli keeruline leida sobivaid kontakte ning korteriomanikega suhelda. Uuritavad leidsid üüripinnad Facebooki ning otsingumootorite kaudu. Suhtlus sujus hästi, kuid oldi siiski kahtlevad, sest pärast õnnestunud koduotsinguid oli ikkagi teadmatus, et mis või kes võib sihtriiki jõudes ees oodata. Uurimuses osalenud üliõpilased pidasid oluliseks, et enne sihtriiki jõudmist oleks elamispind olemas. Teistest erines üks üliõpilane, kes leidis, et sihtriiki võib minna ka ilma kindla üüripinnata.

Uuritavad tundsid muret, et kellega tuleb hakata korterit jagama. Kõik peale ühe intervjuueeritava kolisid korterisse, kus elas ka vööraid inimesi. Muretseti, et kas tegu on puhtust hoidvate ja rahuliku eluviisiga inimestega ja kuidas hakkab olema läbisaamine. Ühe uuritava puhul oli probleemiks ka see, et korterikaaslane ei kõnelenud inglise keelt ning omavaheline tutvus toimus tõlkevahendite ja kehakeele abil. Üliõpilased selgitasid, et nende jaoks oli hirmutav ka see, et kas korterit välja üüriv inimene on ikka tingimata usaldusväärne. Tekkis kartus, et üürileandja võib peavarjuta jätta.

Kõige suurem raskus oligi see elukoha leidmine. Ma tõesti ise ka hakkasin sellega hilja peale ma hakkasin jah juuni lõpus alles hakkasin sellega tegelema, aga see tekitas väga palju peavalu, ma arvan, et ma saatsin üks viisteist... ühele ja see jäi lihtsalt soiku pluss see, et otsida ikkagi ise, kui sa ei ole kohapeal on väga raske ja mis on veel eriti kuskilt Facebooki kaudu on see, et sa ei tea lõppude-lõpuks kui usaldusväärne see on raha mõttes ja üleüldse mis inimesega sa kokku võid elama sattuda (Rutt).

Korralduslikest probleemidest tõid üliõpilased välja üliõpilasvahetusega kaasneva paberimajanduse suurt mahtu, kodukõrgkooli teadmatust vastuvõtva kõrgkooli tingimustest, ühiselamute puudumist sihtriigis ning sobiva elukoha leidmise keerukust.

3.2.2 Majandusliku toimetulekuga seotud probleemid.

Majanduslikust toimetulekust räägiti peamiselt kolmest laiemast teemadevaldkonnast: kõrged majutuse hinnad, igapäevaelu kulutused ja rahastusmodeli puudulikkus.

Kõrged majutuse hinnad. Eelnev elupaiga leidmise teema seostub otseselt rahaliste vahendite piiratusega. Majutuse hinnad olid uuritavate sõnul kõikides sihtriikides kõrgemad kui Eestis.

Vastuvõtvate kõrgkoolide pakutavad elukoha variandid olid ebasobivad erinevatel põhjustel, kuid

peamise probleemina kirjeldasid uurimuses osalenud üliõpilased seda, et nende igakuised üürimaksud on kõrgemad, kui on Erasmuse igakuine stipendium ning seetõttu jäid elamispinnad uuritavatele kättesaamatuks. Samamoodi oli raske üliõpilaste hinnangul leida optimaalse hinna- ja kvaliteedisuhtega korterit. Olenemata korteri seisukorrast olid eriti kallid elamispinnad, mis asusid linna keskel. Üliõpilased ei plaaninudki majanduslikel kaalutlustel kolida päris oma korterisse, vaid leppisid üüripinna jagamisega. Kõige olulisemaks faktoriks üüripinna juures peetigi selle hinda.

Hakkasin otsima mingit elukohta ja kõik saidid ja saadan järjest meile ja siis tuli mingi vastus, et alates oktoobris mingi võimalus, et okei ma kohe haaran sellest, see oli 260 eurot ja ei olnud liigseid deposiite, et üks kuu oleks olnud deposiit ja siis ma mõtlesin, et okei, ma elan siis üks kuu hostelites ja AirBnb-s ja siis oktoobris lähen sinna, aga noh hiljem veel asjad muutusid, sest mul varastati asjad ära ja siis ma tulin vahepeal Eestisse tagasi, et uued dokumendid teha ja siis mul oli odavamad kohta vaja ja siis ma leidsin koha, kus ma praegult olen – see on 250 eurot kuus (Siim).

Igapäevaelu kulutused. Lisaks kõrgematele elamispinna hindadele kulus uuritavate sõnul sihtriikides Eestiga võrreldes rohkem raha ka toidule, transpordile ja teistele igapäevastele asjadele. Toitlustust pakkus üks ülikool, kus sai iga päev kolmel korral tasuta süüa, teised uuritavad pidid toidu ise ostma. Kuna üliõpilased soovisid tutvuda kultuurieluga, siis läks ka selleks raha vaja. Kokkuhoiu mõttes püüdsid nad asjatuid kulutusi vältida ning raha optimaalselt paigutada, näiteks nädala sees säästa, et saaks puhkepäevadel mõnele väljasõidule minna. Raha säästmiseks valiti ka elukohti, mis ei ole päris linna südames ega teaduskonna lähedal ning ühel juhul soetati transpordikulude kokku hoidmiseks liiklemiseks jalgratas.

Siin, kus ma elan, see on mäe jalamil ja suured mäed. Ja eile tulin rattaga koju noh ma elan umbes 2km enda sellest teaduskonnast, siis mööda seda mäe jalamit sõidan 2 kilomeetrit (Siim).

Rahastusmudeli puudulikkus. Uuritavad üliõpilased olid enne üliõpilasvahetusse minekut arvestanud sellega, et Erasmus + stipendiumist elamiskulude katmiseks ei piisa. Suurem osa stipendiumist kulus majutuse eest tasumiseks ning kui sealt üldse midagi alles jäi, siis läks see muude igapäevaste kulutuste katmiseks.

Ülikool pakkus välja erinevaid variante, et kuhu sa võiksid minna elama, et igasugsued ühikad ja korterid olid ka, aga samas nad olid ikkagi suhteliselt kallid, et ühikas oli kallim, kui stipendium, mis makstakse ja toidu jaoks poleks üldse mingit raha enam (Tiina).

Uurimuses osalenud üliõpilaste sõnul ei võimaldanud Erasmuse stipendium saada üliõpilasvahetuselt kõike, mida uuritavad soovisid, ning tuli leida võimalusi lisarahastuseks. Näiteks töötasid nad reisile eelnenud suvel ja kogusid raha, et mobiilsusperioodil paremini ära elada ja ühe uuritava puhul jätkas perekond tema tavapärasest toetamist. Teistest eristus uuritav, kes võttis üliõpilasvahetuse kulude katmiseks õppelaenu.

Otsustasin nüüd... pole kogu ülikooli aja jooksul laenu võtnud, aga nüüd poole aasta jaoks võtan. Et õppelaen (Kelli).

Stipendiumit oodates oli uuritavatele probleemiks, et ei olnud täpselt teada millal see kohale jõuab. Lennupiletid oli vaja võimalikult vara ära osta, sest siis on nende hind madalam, ning samuti tasuda majutuse eest ja seega oli stipendiumi laekumise aeg üliõpilastele väga olulise tähtsusega. Kuigi uurimuses osalenud üliõpilastel endil ei olnud see suureks probleemiks, leiti siiski, et väike stipendium võib osutuda takistuseks neile üliõpilastele, kellel puuduvad täiendavad rahastusvõimalused ja sõltuvad täielikult stipendiumist.

Pärast seda võib-olla natuke see rahaga noh ma ei teadnud täpselt, et kuna ma saan selle Erasmuse raha kätte, kuigi ma tegin ka suvel tööd, et väga suurt probleemi sellega ei olnud (Siim).

Kuna Erasmuse stipendium maksti üliõpilastele korraga 80% ulatuses välja, siis sellega seondult nimetati probleemina ka raha planeerimist. Uuritavad tõid välja, et lihtsam oleks saada stipendiumit iga kuu, sest nii saab vältida üle oma võimete elamist ning saaks seda rahasummat optimaalsemalt kasutada.

Mulle anti see stipendiumi rahaline osa ja siis sellega ise pean vaatama, et palju maksan korteri eest ja palju söögi eest ja kõik siuksed asjad. Selle rahaga peab ise toimetama (Tiina).

3.2.3 Ebakindlus tagasipöördumise ees.

Ebakindlusest tagasipöördumise ees räägiti peamiselt kahes valdkonnas: sõpradest võõrdumine ja teistest kursakaaslastest mahaajamine.

Sõpradest võõrdumine. Uuritavad tundsid muret, et kuidas ja millisel määral elu kodumaal nende äraolekul muutub. Kuigi kõik uuritavad plaanisid tuttavatega kogu mobiilsusperioodi vältel ühendust hoida, ei pidanud nad internetipõhist suhtlust samaväärseks reaalse kohalolekuga.

Üliõpilaste hinnangul on üks semster päris pikk aeg ning arvati, et tagasi tulles võib olla keeruline sõprade ringkonnas oma kohta leida, sest kogemused on olnud väga erinevad, näiteks võivad sõpradel olla läbielamised, mis neid muudavad. Vahepeal võivad toimuda ka muutused tutvusringkonna koosseisus.

Pigem sellega seoses, et ikka selline tunne, et noh päris pikk aeg, et ikkagi pool aastat, et võib-olla elu liigub siin kuidagi nõnda edasi, et pärast on keeruline tagasi tulla (Kelli).

Lisaks sellele, et võib muutuda koduste elu ja nad ise, on uuritavate hinnangul tõenäoline, et ka üliõpilased ei tule koju tagasi samasugustena, kui nad olid enne vahetusperioodi. Saadud kogemused võivad uuritavate sõnul mõjutada nende maailmapilti ning arusaamu ja sellest tulenevalt ei pruugi varasem ühisosa enam alles olla. Samuti nimetasid üliõpilased võimalust, et sõpradel, kes pole ise midagi sarnast läbi teinud, on keeruline neid mõista ja sellest tulenevalt ka toetada.

Teise semestri ajal kui ma enda seda Erasmuse taotlust kirjutasin, siis ma võrdlesin ennast nagu Odysseusega, kes läks merele võinoh läks välja seiklusi otsima ja ta naases ja ta kodu oli muutunud, aga mitte sest ta kodu oli muutunud, vaid ta ise oli muutunud (Siim).

Kursusekaaslastest mahaajamine. Uuritavad tundsid ebakindlust selle üle, et kas nad saavad tagasi tulles ikka kodukõrgkoolis kooliasjadega õigeaegselt valmis. Üliõpilaste sõnul olid nad kuulnud juhistest, kus vaatamata arvestustele selgus tagasi tulles, et kohustuslikku ainet kodukõrgkoolis eelnevate õppeaastatega sarnasel ajal enam ei loeta ning sellest tulenevalt venis üliõpilasvahetuses osalenutel lõpetamise aeg. Ebakindlust vähendaks uuritavate sõnul teadmine, et õppekavad on stabiilsed ja ülikool ei tee selles väga tihti muutusi.

Ma tean oma sõprade kogemusest, et nad on tahtnud sellegi poolest, et nad on ära käinud, on tahtnud kolme aastaga ära lõpetada ja nad on selle arvestuse teinud vahetussemestrile, aga nad on tulnud tagasi ja midagi on muudetud, kasvõi näiteks seda, et kas loetakse kevadel või sügisel mingit ainet, millega nad ei ole arvestanud, ja seetõttu nad peavad kauemaks jääma (Rutt).

Kahtlusi tekitas uuritavate sõnul ka ainete üle kandmine. Kuna üliõpilased soovisid, et nad saaksid soovitud ajal lõpetada, siis tunti muret selle üle, et kas ained saab probleemideta üle kantud ja kas kodukõrgkool ikka aktsepteerib vahetusperioodi jooksul sooritatud aineid. Teistest eristus üks uuritav, kes ei pidanud ainete üle kandmise pärast muret tundma, sest kohustuslikud ained olid kodukõrgkoolis tehtud ja vahetusperioodil võttis ta vaid vabaaineid.

Ei sega. Seda enam, et mul on ainepunktid Eestis tehtud, et lähen lisaaineid võtma. Ja selles suhtes ei sega küll (Kelli).

Kokkuvõtvalt saab öelda, et kõige suuremaks probleemiks üliõpilasvahetusse minejatel oli sobiliku elukoha leidmine. Peamiseks probleemiks olid kõrged üürihinnad ning üliõpilaste hinnangul ebasobiv hinna- ja kvaliteedisuhe. Tunti muret korterikaaslaste usaldusväärsuse pärast ning kas on tegemist meeldivate inimestega. Probleemsene kirjeldati ka paberimajandusega tegelemist ning informatsiooni saamist väliskõrgkooli kohta. Kodukõrgkoolide teadmised vastuvõtva kõrgkooli tingimustest on uuritavate sõnul kesised ning sellest tulenevalt tuli tegeleda aeganõudvate meilivahetustega ning puutuda kokku kohati puudulike partnerülikoolide kodulehekülgedega. Enne üliõpilasvahetusse minemist oli uuritavatele selge, et nad ei tule toime üksnes Erasmus + stipendiumiga, sest see kattis enamikel juhtudel ära vaid majutuse. Sihtriikide eluolu oli kallim kodusest ning oma stipendiumi kasutamist tuli arukalt planeerida. Uuritavad tundsid ebakindlust tagasipöördumise ees. Nad pidasid võimalikuks, et äraolekul muutuvad sõbrad ning muutuvad ka nad ise ja ei olnud selge, et kuidas hakkavad sõprussuhted edaspidi toimima. Samuti tunti muret, et kas saavad ained probleemideta üle kanda ning jõuavad soovitud ajaga ülikooli lõpetada.

4. Arutelu

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli teada saada, millised olid Erasmuse tudengite üliõpilasvahetusse minemise põhjused ja ootused mobiilsusperioodile ning ettevalmistusperioodil kogetud probleemid. Käesolevas peatükis arutletakse uurimuse tulemuste üle uurimisküsimuste kaupa.

Uuritavate poolt üliõpilasvahetusse minemise põhjustena välja toodu ühtib paljuski Brandenburg jt (2014) nimetatuga. Näiteks peeti käesolevas uurimuses olulisteks mineku põhjusteks võimalust elada välismaal ja arendada keeleoskust. Kui Brandenburg ja teised (2014) kirjeldasid peamiselt professionaalse arenguga seotud mineku põhjuseid, siis antud uurimuse osalised pidasid kõige olulisemaks isikliku arenguga seotud põhjuseid.

Üliõpilasvahetuse positiivset mõju professionaalsele arengule on palju uuritud, kuid ometi ei ole see mobiilsusesse mineku peamiseks põhjuseks, vaatamata sellele, et Kaelepi jt (2013) uurimuse kohaselt peab 86% üliõpilastest pärast mobiilsust välismaal töötamist tõenäoliseks. Käesoleva bakalaureusetöö aluseks olevas uurimuses tõid uuritavad välja, et on üliõpilasvahetusse minnes pigem murelikud, et kuidas ained saavad koduülikoolis arvestatud ja kas on võimalik soovitud ajal ülikooli lõpetada ja tööellu astuda. Seega on autori arvates oluline, et kõrgkoolide õppekavad oleksid stabiilsed ning ei tekiks ootamatuid muudatusi, mis võivad mobiilsuses osalenud üliõpilaste plaanid segi lüüa.

Uurimuses osalenud hindasid kõrgelt võimalust arendada valdkondlikku keeleoskust ning praktiliste oskuste arendamist. On oluline, et üliõpilased peaksid oluliseks ja tooksid esile ka mobiilsuse professionaalset mõõdet, sest nii jõuaks üliõpilasvahetuses osalemiseni rohkem tudengeid kuna kaoks hirm õpingutes maha jäämise ees. Professionaalse mõõtme tähtsustamiseks võiks üliõpilasvahetusprogramme reklaamides seda rohkem esile tuua. Sarnaselt Kaelepi jt (2013) uurimuse tulemustele peeti üliõpilasvahetuses osalemise peamiseks põhjuseks kogemust teistsuguses keskkonnas. Uuritavad ei pidanud silmas üksnes üliõpilasvahetuse sihtriiki, vaid soovisid lisaks reisida ka teistesse riikidesse. Reisimisvõimalus on noortele atraktiivne ning seda peaks mobiilsuse populaarsemaks muutmisel ära kasutama.

Uuritavad tõid esile, et sihtriigi valikul pidasid nad oluliseks, et minnakse riiki, mis on Eestist kultuuriliselt võimalikult erinev. Sellest hoolimata on Kaelepi jt (2013) uurimuse kohaselt populaarseimaks sihtkohaks Soome. Autori arvates on teistsuguse kultuuri kogemine oluline, sest aitab maailmapildi arenemisele ja tolerantsuse kasvule intensiivsemalt kaasa. Kultuuri kogemise üheks viisiks on lävida sihtriigi kohalikega. Kaelepi jt (2013) uuringu kohaselt jäävad

vahetusüliõpilased peamiselt suhtlema rahvusvaheliste tutvusringkonnaga ning suhtlus kohalikega on vähene. Autori arvates peaksid Erasmuse ülikoolid leidma viise, kuidas vahetusüliõpilasi kohalikega paremini integreerida ning seeläbi suurendada sisserändavate tudengite rahulolu ning luua neile tutvusvõrgustik, millele võõras riigis toetuda. Erinevate inimestega ja rahvustega suhtlemise positiivsetest mõjudest kirjutas ka Ilter (2016). Tolerantsuse kasv aitab kaasa ühiskonna integreerumisprotsessile.

Uurimuses osalenud üliõpilased kirjeldasid ootust, et üliõpilasvahetuses osalemine muudab nad iseseisvamaks, sellest aspektist rääkis ka Nunan (2006). Toodi välja, et lähedastest eemalolek ning üksi toime tulemine aitavad inimesena kasvada. Samuti oodati, et eemaolek aitab tuua selgust, et mida edasise eluga peale hakata ja kas seda siduda mõne välisriigiga. Leis (2004) kirjeldab, et üliõpilasvahetuse positiivne külg on see, et süsteem tagab üliõpilaste tagasituleku ja oht ajude äravooluks on väiksem. Töö autor leiab, et kuigi lühemas perspektiivis ei ole ajude äravool ühiskonnale kasulik, kuid kui nad peaksid ühel hetkel naasma, siis on nad kindlasti kogenumad ja asjatundlikumad kogukonna liikmed.

Uuritavad tõid esile, et ootavad üliõpilasvahetuselt, et nende erialased teadmised arenevad ning nad võtavad kaasa praktilisi oskusi, mida edasises karjääris kasutada. Kaelepi jt (2013) kohaselt jäädi õppetöö kvaliteediga väliskõrgkoolis rahule ja seega võib uskuda, et saab toimuda soovitud areng. Oluline on, et mobiilsusest ei õpiks ainult vahetusüliõpilane ise, vaid ka kodukõrgkool. Vahetusperioodi lõppedes võiks toimuda mingis vormis dialoog, et leida välisriikidest saadud kogemuse najal uusi ideid, näiteks õpetamismeetodeid. Üheks võimaluseks oleks näiteks korraldada seminare, kus vahetusüliõpilased räägivad isiklikest kogemustest ning tutvustavad enda külastatud sihtriikide võimalusi. Selliselt saaks ka mobiilsusega seonduvat reklaamida.

Mobiilsusperioodi planeerides seisavad üliõpilased silmitsi erinevate probleemidega. Kõige suuremaks takistuseks pidasid uuritavad probleeme majutuse leidmisega, sama selgus ka Kaelepi jt (2013) uurimusest. Probleeme tekitab nii sobilike kontaktide leidmine kui ka kahtlused selle ees, kas korteriomanik ja kaasüürilised on usaldusväärsed ja vastutulelikud. Ühe võimaliku lahendusena võiks tekkida Erasmuse partnerülikoolide vahel vastav võrgustik, mille kaudu leiaksid mobiilsed tudengid endale sobiva kodu ning usaldusväärsed üürileandjad. Kasulik oleks ka luua Erasmuse üliõpilaste võrgustik, kus mobiilsuses käinud ja mobiilsusesse minevad tudengid saaksid mõtteid ja kogemusi jagada.

Toodi välja, et suureks probleemiks üliõpilasvahetuses osalemise juures on ka rahastus. Kaelepi jt (2013) uurimus tõestas samuti, et üksnes Erasmus + stipendiumiga ei ole võimalik või on väga keeruline mobiilsusperioodi läbi teha, sest üldiselt piisab sellest üksnes majutuse eest tasumiseks. Selleks, et Erasmus saaks olla kogemus, mis hõlmab enamatki lihtsalt välisriigis elamisest ja õppimisest ning võimaldaks intensiivsemat kultuuridevahelist kogemust, on oluline rahalist toetust suurendada. Rahastusmudeli puudulikkus on probleem, mille tõttu paljud üliõpilased mobiilsusesse minemist ei planeeri ning see tekitab muresid ka minejatele. Programmi jätkusuutlikuks läbiviimiseks ja laiendamiseks võiksid tekkida täiendavad rahastamisvõimalused. Ühe võimalusena võiks kaaluda riiklikul tasemel õppetoetuste või ka õppelaenu süsteemi ja mobiilsussüsteemi tihedamat sidumist. Näiteks võiks mobiilsust planeerivad tudengid saada lähetuskulude katteks lisastipendiume või võimaluse taotleda õppelaenu, mis on loodud spetsiaalselt üliõpilasvahetuste tarvis.

Uuritavatel tekkisid üliõpilasvahetust planeerides probleemid bürokraatiaga. Vaadeldud varasemastes uurimustes ei räägitud sellest aspektist, kuid ometi pidasid üliõpilased seda märkimisväärseks takistuseks. Dokumentide kogumaht on uuritavate hinnangul väga suur ning nende täitmine on aeganõudev. Enim probleeme tekitavad just vastuvõtivate kõrgkoolide nõuded, sest sageli on keeruline infole ligi pääseda. Samuti ei olnud alati üheselt arusaadav, vastuvõtva kõrgkooli poolt oodatakse. Mõnel juhul sooviti saada lisaks skaneeritud ja elektroonilistele dokumentidele neid ka paberkandjal. Info liikumine kodukõrgkooli ja partnerkõrgkooli vahel oli vähene ning protsess venis sageli meilivahetuste tõttu. Autori arvates võiks infoajastul kogu infovahetus olla võimalik üle interneti, et vältida ajakulu. Erasmusel on pikk ajalugu ning riikidel on piisavalt kogemusi, et luua veebipõhine kandideerimissüsteem, mis nii ülikoolidele kui mobiilsusesse minevatele tudengitele asjade käiku kiirendaks. Süsteem võiks koondada nii Erasmuse kui ka vastuvõtivate kõrgkoolide dokumentatsiooni.

Sarnaselt Leisi (2014) välja tooduga tundsid uuritavad ebakindlust tagasipöördumise ees. Kardeti, et sõpradest ja lähedastest võidakse võõrduda ning tekib koduigatsus. Paljud uuritavad olid juba üliõpilasvahetust planeerides koduigatsuse võimalusega arvestanud ning ei katkestanud seetõttu mobiilsuse planeerimist, kuid uuritavate arvates võivad paljudel juhtudel pere- ja sõprussuhted saada suureks takistuseks. Siinkohal oleks jälle abi Erasmuse tudengite võrgustikest, kus mobiilsust ise kogenud tudengid saaksid hirmude ja kahtluste osas nõu anda. Üks asi on kuulda motiveerimist ja põhjendusi üliõpilasvahetust korraldavatest reklaamidest ning

büroodelt, kuid hoopis parem oleks suhelda inimestega, kellel on olemas isiklik kogemus. Seega on oluline luua toimiv süsteem, millest saaksid kasu nii üliõpilasvahetust planeerivad, kui ka mobiilsusest naasnud tudengid. Näiteks võiksid toimuda loengud, kus üliõpilasvahetuses osalenud räägivad oma kogemustest ning motiveerivad teisi osalema ja saavad ise selle eest ainepunkte.

4.1. Töö piirangud ja praktiline väärtus

Järgnevalt tuuakse välja mõned töö piirangud, mis on autori arvates märkimisväärsed ning arutletakse selle üle, kuidas saaks tulevaste uurimistööde läbiviimisel sarnaseid vigu vältida. Kitsaskohti võib autori arvates leida nii andmete kogumise kui ka analüüsimise etapis.

Poolstruktureeritud intervjuu kasutamine võimaldab uuritavatelt intervjuu käigus lisaküsimusi küsida, kuid algaja uurija jaoks osutus see keeruliseks. Lisaküsimuste esitamise lihtsustamiseks oleks uurija pidanud enne intervjuu kava koostamist rohkem varasemaid teemakohaseid uurimusi lugema. Samuti võiks uurija julgemalt küsimusi täpsustama, kui uuritavad teemast kaugenevad või kui ei saada soovitud vastust.

Autori hinnangul esinevad mõningad kitsaskohad ka bakalareusetöö andmete analüüsimise etapis. Käesolevas töös kasutati kaaskodeerija abi vaid ühe intervjuu kodeerimisel, kuid töö usaldusväärsuse suurendamiseks oleks võinud kaaskodeerija abi kasutada kogu andmestiku puhul. Tulevastes uurimustes kavatseb uurija seda arvesse võtta.

Uurimuse usaldusväärsuse suurendamiseks soovib uurija edasisi uurimusi läbi viies täiemahulised transkriptsioonid enne analüüsimist uuritavatele saata, et neid üle lugeda, parandada ja täiendada.

Piirangutest hoolimata leiab autor, et väikesemahulisel bakalaureusetööl on praktiline väärtus üliõpilasvahetust planeerivatele ja korraldavatele inimestele ning haridusvaldkonnaga seotule üldiselt. Näiteks saavad üliõpilased bakalaureusetööd lugedes aimu, et milliste asjadega tuleks mobiilsust planeerides arvestada ning ehk aitab see ka mõningaid ootamatusi ja hirme ära hoida. Üliõpilasvahetuse koordinaatorid saaksid töö tulemustega tutvudes ideid, kuidas mobiilseid üliõpilasi paremini toetada ning mida nad saaksid parandada, et rohkem inimesi otsustaks välisriigis õppimise kasuks. Haridusvaldkonnaga seotud inimesed saaksid näha, et kui palju positiivset võib mobiilsus kaasa tuua ning nad saaksid omakorda tudengeid minekule suunata.

Töö autoril on kavas magistritöö raames läbi viia pikiuurimus samade uuritavate seas, saamaks teada, kuidas on üliõpilasvahetuses osalemine neid mõjutanud ja kas mobiilsusperioodi eelsed ootused läksid täide. Samuti võiks uurida, et missugustel põhjustel ei lähe TÜ haridusteaduste instituudi üliõpilased õpingute jooksul välisriiki õppima.

Tänu sõnad

Täna nelja üliõpilast, keda andmete kogumiseks intervjuerisin ja kes olid valmis avameelselt oma arvamusi minu bakalaureusetöös avaldama. Täna oma sõpru ja perekonda, kes minusse usku ei kaotanud ja töö valmimisele kaasa elasid. Töö edenemise soodustamise eest suur aitäh ka Kredile, Gretele, Kärdile ja Anettile.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

18.05.2017

Sille Sündema

Kasutatud kirjandus

- Berg, B. L. (2001). *Qualitative research methods for the social sciences (4th Edition.)*. Toledo: Allyn & Bacon.
- Bracht, O., Engel, C., Janson, K., Over, A., Schomburg, H., & Teichler, U. (2006). *The Professional Value of ERASMUS Mobility*. Külastatud aadressil: <https://www.eumonitor.nl/9353210/d/belang%20erasmus%20onder%20professionals.pdf>
- Brandenburg, U., Berghoff, S., Taboadela, O., Bischof, L., Gajowniczek, J., Gehlke, A., & Vancea, M. L. (2014). *The ERASMUS Impact Study. Effects of mobility on the skills and employability of students and the internationalisation of higher education institutions*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Cao, C., Zhu, C., & Meng, Q. (2015). A Survey of the Influencing Factors for International Academic Mobility of Chinese University Students. *Higher Education Quarterly*, 70(2), 200–220.
- Council of European Communities. (1987). 87/327/EEC: Council Decision of 15 June 1987 adopting the European Community Action Scheme for the Mobility of University Students (Erasmus). *Official Journal of the European Union*, 166(30), 20–22.
- Council of the European Communities, Commission of the European Communities. (1992). *Treaty on European Union*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Erasmus+ toetab Eesti hariduse rahvusvahelist koostööd 10 miljoni euroga (2016). Külastatud aadressil http://erasmuspluss.ee/?post_type=post
- European Commission (2006). *The history of European cooperation in education and training. Europe in the making: an example*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- European Commission (2013). *Lifelong Learning Programme (LLP) Guide 2013. Part I: General provisions*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- European Commission (2015). *Erasmus Facts, Figures and Trends. The European Union support for student and staff exchanges and university cooperation in 2013-2014*. Brussels: European Commission. Külastatud aadressil http://ec.europa.eu/education/library/statistics/erasmus-plus-factsfigures_en.pdf

- European Commission (2017). *Erasmus + programme guide*. Külastatud aadressil http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/sites/erasmusplus/files/files/resources/erasmus-plus-programme-guide_en.pdf
- European Union (2012). *Erasmus changing lives opening minds for 25 years*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Haridus- ja teadusministeerium (2017). *2016/2017. õppeaasta arvudes*. Külastatud aadressil https://www.hm.ee/sites/default/files/2016-2017-oppeaasta_arvudes.pdf
- Hendrikson, A. (2015). *Archimedes alustas kampaaniaga „Miks Erasmusega välismaal õppida?”*. Külastatud aadressil <http://archimedes.ee/archimedes-alustas-kampaaniaga-miks-erasmusega-valismaal-oppida-2/>
- Ilter, B. G. (2016). How do Mobility Programs Increase Foreign University Students' Intercultural Awareness? *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 232(14), 569–574.
- Jones, B. T., Power, A., Gray, T., Downey, G., & Hall, T. (2016). If you build it, they may not come: Why Australian university students do not take part in outbound mobility experiences. *Journal of University Teaching & Learning practice*, 13(3), 1–15.
- Kaelep, T., Maiste, K., & Treier, K. (2013). *Erasmuse üliõpilaste kogemused ja hinnangud oma mobiilsusperioodile 2007/2008–2010/2011 programmis osalenud Eesti üliõpilaste näitel*. Tallinn: SA Archimedes.
- Kiisler, K. (2005). *Erasmuse üliõpilasvahetus Eestis 1999-2004*. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool.
- Laherand, M.-L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: OÜ Infotrükk.
- Leis, H. (2014). *Rahvusvahelise õpirände levimus Eestis ja selle tunnetatud mõju õpirändes osalenule Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia üliõpilaste näitel*. Publitseerimata lõputöö. Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia.
- Lepik, K., Harro-Loit, H., Kello, K., Linno, M., Selg, M., & Strömpl, J. (2014). *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. Külastatud aadressil <http://samm.ut.ee/intervjuu>
- Nunan, P. (2006). *An exploration of the long term effects of student exchange experiences*. Külastatud aadressil [http://aiec.idp.com/uploads/pdf/Nunan%20\(Paper\)%20Thurs%200900%20MR5.pdf](http://aiec.idp.com/uploads/pdf/Nunan%20(Paper)%20Thurs%200900%20MR5.pdf)

- Osborne, J., & Collins, S. (2001). Pupils' views of the role and value of the science curriculum: a focus-group study. *International Journal of Science Education*, 23(5), 441–467.
- Ritsbek, B. (2016). *Erasmuse välisüliõpilaste kohanemise toetamine tudengiorganisatsioonide poolt*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Roselle, D., & Lentiez, A. (1999). The Erasmus Programme 1987-1995. A Qualitative Review, Looking to the Future. National reports. Lille, France: Pôle universitaire européen (Nord Pas de Calais).
- Stebbleton, M. J., Soria, K. M., & Cherney, B. (2013). The high impact of education abroad: College students' engagement in international experiences and the development of intercultural competencies. *Frontiers: Interdisciplinary Journal of Study Abroad*, 1–24.
- Teichler, U (2011). International Dimensions of Higher Education and Graduate Employment. *The Flexible Professional in the Knowledge Society*. Netherlands: Springer.
- Teichler, U., & Maiworm, F. (1997). *The Erasmus Experience. Major Findings of the Erasmus Evaluation Research Project*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- Thomas, D. R. (2003). *A general inductive approach for qualitative data analysis*. New Zealand: University of Auckland. Külastatud aadressil:
<http://www.frankumstein.com/PDF/Psychology/Inductive%20Content%20Analysis.pdf>
- Õunapuu, L. (2012). *Valimid kvantitatiivsetes ja kvalitatiivsetes uurimustes*. Külastatud aadressil
<https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/27764/index.html>
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Külastatud aadressil http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf

Lisad

Lisa 1. Intervjuuküsimuste kava

1. Kodukõrgkool:
2. Vastuvõttev kõrgkool:
3. Eriala:
4. Õppeaste:
5. Mis aastal astusite ülikooli:
6. Varasem välisreise kogemus:
7. Üliõpilasvahetuse pikkus:
8. Kuidas olete rahul oma kodukõrgkooli õppesüsteemiga? Põhjendage palun.
9. Kuidas olete rahul enda elukorraldusega kodumaal? Põhjendage palun.
10. Kuidas jõudis teieni teave võimalusest minna Erasmus+ programmi raames välismaale õppima?
11. Kuidas jõudsite otsuseni, et minna välismaale õppima?
12. Kuidas mõjutasid teid otsuse langetamisel reklaamid, sõbrad jne?
13. Mis sai otsuse tegemisel määravaks?
14. Millest lähtusite sihtriigi valikul? Põhjendage palun.
15. Missuguseid tingimusi pakkus teie vastuvõttev ülikool (majutuse olemasolu jne)?
16. Kui oluliseks pidasite valiku tegemisel vastuvõtva ülikooli taset ja õppimisvõimalusi? Põhjendage palun.
17. Missuguseid kahtlusi ja takistusi tuli üliõpilasvahetust planeerides ette? Tooge näiteid.
18. Kuid planeerisite üliõpilasvahetust rahastada?
19. Kuidas suhtus teie otsusesse perekond? Tooge näiteid.
20. Millised ootused on teil vahetusperioodi suhtes?
21. Mida peate vahetusperioodi juures kõige olulisemaks?
22. Millised on teie ootused enda akadeemilisele arengule vahetusperioodi jooksul?
23. Millised on teie ootused enda isiklikule arengule vahetusperioodi jooksul? Milliseid aspekte peate kõige olulisemaks ja miks?
24. Millised ootused on kodukõrgkooli poolsele toetusele?
25. Milliseid eesmärke olete endale seadnud?
26. Kuidas plaanite oma eesmärkide täitumiseni jõuda?

Lisa 2. Näide kodeerimisest

Sille: Ühesõnaga sinu jaoks oli oluline... Ma sain tegelikult kätte, et ikkagi tase olu oluline ja ma sain põhimõtteliselt aru.

Category Formation

■ C2: ühiselamu puudumine	■ C12: kõrgem elukallidus
■ C3: kõrge majutuse hind	■ C13: paberimajanduse suur maht
■ C4: probleem majutuse leidmisega	■ C14: segadus vastuvõtva kõrgkooli nõuete
■ C5: kahtlus usaldusväärsuse osas	■ C15: kodukõrgkool ei ole kursis vastuvõtva
■ C6: kahtlus korterikaaslaste osas	■ C16: vastuvõtva kõrgkooli aegunud kodulel
■ C7: aeglane asjaajamine	■ C17: vastuvõtva kõrgkooli vähene keeleosk
■ C8: vähe informatsiooni vastuvõtva kooli kc	■ C18: probleem sobiva hinna- ja kvaliteedist
■ C9: kahtlused ainete ülekandmise osas	■ C19: stipendium ei kata kulusid
■ C10: kahtlused õppeplaani osas	■ C20: teadmatus stipendiumi saabumise sul
■ C11: probleem saitidega, kust kodu leida	■ C21: probleem rahaplaneerimisega

▼ C22:

olnud, aga **ma olin ikkagi sunnitud saatma meile ja küsima veel ise**. Mis veel... Ma ei tea, mul ei ole olnud väga tegelikult keerulisi asju, et kuna see elukoht oli kõige suurem mure ja see lahenes, siis ei olnudki midagi muud. Võib-olla natuke oli keeruline, et kuidas nende ainete üle kandmine toimub, õppeplaani koostamine...

#katkestus#

Sille: Kuidas planeerisid üliõpilasvahetust rahastada?

: Minul oligi lihtsalt see, et see Erasmus stipendium ja vaadates neid elukohtade hindu, siis arvasin, et peaksin hakkama saama, siis toetusega ja vanemad toetavad mind ka endiselt nagu nad seda Tartus pidid tegema ja et see Erasmus stipendium katab selle raha ära, mis on elukallidusest tulenev. Ja eriti kuna mul läks elukohaga väga hästi, siis mulle täiesti sobib see, et mu vanemad toetavad mind igakuiselt täpselt sama palju, kui Eestis ja pluss stipendium ia ma saan väga hästi hakkama.

Lisa 3. Näide kategoriseerimisest

Koodid	Alakategooriad	Peakategooria
Ühiselamu puudumine Probleem sobiva hinna ja kvaliteedisuhtega elukoha leidmisega Probleem saitidega, kust kodu leida	Probleem majutuse leidmisega	Probleemid majutusega
Kahtlus usaldusväärsuse osas Kahtlus korterikaaslaste osas Probleem sobivate elutingimuste leidmisega	Probleem majutuse sobivusega	

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Sille Sündema

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

Erasmuse tudengite üliõpilasvahetusse minemise põhjused ja ootused mobiilsusperioodile ning ettevalmistusperioodil kogetud probleemid (üliõpilaste arvamustele tuginedes) mille juhendaja on Liina Lepp,

1.1 reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2 üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 18. mail 2017 aastal